Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt ministeriön vastinetta saatuihin kirjallisiin lausuntoihin HE 89/2020 vp. Lausunnossa esitettyjen seikkojen lisäksi verojaosto on pyytänyt kommentit jaostokuulemisessa esille nousseisiin kysymyksiin.

Lisäkysymyksenä esitettiin vielä ministeriön näkemystä siihen, miten esityksessä valittu rajaus on linjassa hallituksen testaustavoitteiden kanssa: kohteleeko esitys neutraalisti toimijoita ja edistääkö se kaikkien voimavarojen tehokasta käyttöä.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari, Suomen Yrittäjät ja Veronmaksajain Keskusliitto ovat antaneet verojaoston pyynnöstä asiasta lausunnot. Niissä on erityisesti tuotu esiin ehdotetun soveltamisalan laajentaminen siten, että se kattaisi myös yksityisen terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan yksityiset toiminnot.

Valtiovarainministeriön vero-osasto toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Euroopan komission 3.4.2020 antama päätös ((EU) 2020/491) koskee covid-19-epidemian vaikutusten torjumiseksi tarvittavien tavaroiden maahantuontia. Päätöksen mukaan tuontitulleista ja arvonlisäverosta on vapautettu valtiollisten toimijoiden, kuten valtion elinten, julkisyhteisöjen ja muiden julkisoikeudellisten laitosten taikka jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten hyväksymien organisaatioiden toimesta tai puolesta maahantuodut covid-19-taudin vuoksi tarvittavat tavarat.

Arvonlisäverotusta koskevien asioiden selventämiseksi komissio lähetti jäsenvaltioille 3.4.2020 päivätyn tulkintaohjeen. Ohjeen mukaan nykyiset arvonlisäverosäännökset eivät salli nollaverokannan soveltamista tämän tyyppisten tavaroiden yhteisöhankintoihin ja kotimaisiin myynteihin. Neuvoston käsittelyssä oleva komission 18.1.2018 antama arvonlisäverokantoja koskeva ehdotus (COM(2018) 20) kuitenkin mahdollistaisi soveltamisen. Komissio viittaa tältä osin siihen, että se on vuonna 2016 EU:n lainsäädäntöä koskevassa tiedonannossaan (C(2016) 8600) ilmaissut, että se ei yleensä aloita rikkomusmenettelyjä, kun neuvostossa on vireillä menettelyn laillistava ehdotus.

Komissiolta 15.4.2020 sähköpostitse saadun tiedon mukaan yksityiset toimijat, jotka tuottavat julkisia terveydenhoitopalveluja, esimerkiksi kunnan terveydenhoitopalvelujen kokonaisulkoistus, voivat rinnastua komission päätöksessä tarkoitettuihin muihin julkisoikeudellisiin laitoksiin. Komission kannan mukaan päätöksen vapautus ei kata yksityisten toimijoiden tuottamaa yksityistä terveydenhoitoa.

Hallitus linjasi 24.4.2020, että sosiaali- ja terveysalan toimijoiden kotimaisille ja EU-alueen suojavarustehankinnoille asetetaan nollaverokanta. Tämän mukaisesti ja hankintoja koskevan neutraalisuusongelman poistamiseksi nyt kyseessä olevassa hallituksen esityksessä vapautusta on ehdotettu laajennettavaksi kotimaisiin myynteihin ja muista jäsenvaltioista tapahtuviin yhteisöhankintoihin. Näitä myyntejä varten tehtyihin hankintoihin sisältyvä vero saataisiin vähentää. Kyse olisi siten nollaverokannasta.

Esityksessä nollaverokannan soveltamisala on rajattu yhdenmukaisesti komission päätöksen soveltamisalaan nähden. Tämän mukaisesti myynteihin ja yhteisöhankintoihin sovellettaisiin nollaverokantaa julkisen terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalihuollon osalta. Komission kannan mukaisesti nollaverokanta koskisi myös sellaisen yksityisen toimijan hankintoja, joka tuottaa julkisen toimijan puolesta ja tämän valvomana terveydenhoito- ja sosiaalihuoltopalveluja. Myös väliaikainen voimassaoloaika vastaisi komission päätöksen voimassaoloaikaa.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on poistaa komission päätöksestä ja arvonlisäverotusta koskevista säännöksistä johtuva covid-19-tartunnan vuoksi tarvittavien tavaroiden kotimaisia myyntejä ja EU-alueen yhteisöhankintoja koskeva kilpailuneutraalisuusongelma. Päätöksen mukaista verottomuutta voidaan soveltaa ainoastaan tavaroiden maahantuontiin EU:n alueelle EU:n ulkopuolelta. Tuonnin verottomuus muodostaa neutraliteettiongelman, koska Suomessa myytyjen, vastaavaan käyttöön tulevien tavaroiden myynti on verollista. Ongelma koskee voittoa tavoittelemattomien järjestöjen sekä julkisia sairaanhoitopalveluja tuottavien yksityisten sairaanhoitoalan yritysten tekemiä tuonteja. Tällaisten tuontien verokohtelu olisi edullisempi kuin hankinta kotimaiselta tuotantolaitokselta, maahantuojalta tai toisesta EU-maasta. Sairaanhoitopalvelut sekä sosiaalialan palvelut on vapautettu arvonlisäverosta, josta johtuen yrityksillä ei ole näihin liittyviin ostoihin arvonlisäveron vähennysoikeutta. Myös voittoa tavoittelemattomien järjestöjen toiminta on verovapaata, jolloin näilläkään toimijoilla ei ole ostoihin liittyvien arvonlisäverojen vähennysoikeutta. Tällöin ostoihin sisältyvät verot jäävät kyseisille yrityksille ja järjestöille kustannukseksi. Komission päätöksen ei sitä vastoin voida katsoa aiheuttavan neutraliteettiongelmaa julkisten toimijoiden sekä yksityisten sairaanhoitoalan yritysten välille, sillä julkisen sektorin ja yksityisen sektorin yksityisen toiminnan ei voida katsoa täysin kilpailevan keskenään.

Hallituksen esityksessä esitetyn arvion mukaan esitys vähentäisi valtion verotuottoa arviolta 7 miljoonalla eurolla vuonna 2020. Vaikutus johtuisi yksityisen terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan julkisia toimintoja varten suoritettavien hankintojen määrästä. Niiden määrä, oma maahantuonti pois lukien, tulisi olemaan verottomuuden voimassaoloaikana arviolta noin 28 miljoonaa euroa ja tähän liittyvien arvonlisäverojen määrä arviolta noin 6,8 miljoonaa euroa. Käytettävissä olevien tietojen mukaan yksityisen terveydenhoito- ja sosiaalihuoltoalan yksityisiä toimintoja varten suoritettavien hankintojen määrä, oma maahantuonti pois lukien, olisi verottomuuden voimassaoloaikana arviolta noin 12 miljoonaa euroa ja tähän liittyvien arvonlisäverojen määrä arviolta noin 2,8 miljoonaa euroa.

Vero-osasto ei katso tarpeelliseksi kommentoida neutraliteettiongelman poistamisen lisäksi muita mahdollisia aihepiiriin liittyviä tavoitteita.

Jäljempänä mainittujen muiden jäsenvaltioiden toimenpiteitä koskevien tietojen perusteella nyt ehdotettujen vapautusten soveltamisala vaikuttaisi olevan linjassa tai laajempi muiden jäsenvaltioiden vastaaviin toimenpiteisiin verrattuna.

Käytettävissä olevien tietojen perusteella EU:n jäsenvaltiot eivät ole laajalti ottaneet käyttöön väliaikaisia alennettuja verokantoja suojavarusteiden osalta. GR soveltaa alennettua verokantaa hengityssuojaimiin ja suojakäsineisiin. PT on hyväksynyt lainsäädäntöesityksen, jolla alennetaan väliaikaisesti suojamaskien ja desinfiointigeelin myyntiin sovellettavaa verokantaa. Lisäksi IT on ilmoittanut selvittävänsä alennetun verokannan soveltamista COVID-19 torjunnassa käytettäviin tuotteisiin. Näiden tietojen perusteella 9 jäsenvaltiota on ilmoittanut soveltavansa nollaverokantaa. MT, EE, NL ja AT selvittävät väliaikaisen nollaverokannan käyttöönottoa. Toimenpiteiden yksityiskohtaiset rajaukset eivät ole tiedossa. Väliaikaiset nollaverokannat tavaroiden osalta:

- Lääketieteellisen välineistön lahjoitukset terveydenhuollon laitoksille (BE).
- Antiseptisten aineiden valmistuksen julkisen terveydenhuollon käyttöön (GR).
- Hengityskoneiden, PPE-laitteiden ja hapen myynnin sairaaloille, vanhainkodeille ja lääkärikeskuksille (IE).
- Tiettyjen COVID-19 hoidossa käytettävien terveydenhuoltotarvikkeiden myynnin julkiselle sektorille, kansalaisjärjestöille tai sairaaloille (ES).
- Tiettyjen COVID-19 torjunnassa tarvittavien tavaroiden myynnin (HR).
- Tiettyjen COVID-19 torjunnassa käytettävien tavaroiden myynnin tai yhteisöhankinnan, kun hankkijana on valtiollinen toimija, julkinen sairaanhoito tai hyväntekeväisyysjärjestö (SI).
- Tiettyjen COVID-19 torjunnassa käytettävien tavaroiden luovutuksen (mm. laboratoriotarvikkeet, suojavälineet ja testausvälineet) tietyille hyväksytyille toimijoille (PL).

- Vastikkeettomat COVID-19 torjunnassa käytettäviä tavaroiden ja suojavarusteiden luovutukset terveydenhuollolle, sosiaalihuollolle, armeijalle tai pelastuslaitokselle (CZ).
- COVID-19 torjunnassa tarvittavien tavaroiden paikalliset luovutukset tai yhteisöhankinnat, kun ostajana on sairaala tai kansalaisjärjestö (PT).